

Verslag Programmalijs 1 van mei 2000 - april 2001

Citation for published version (APA):

Schlusmans, K. (2001). *Verslag Programmalijs 1 van mei 2000 - april 2001*.

Document status and date:

Published: 18/05/2001

Document Version:

Peer reviewed version

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 15 May. 2025

Open Universiteit
www.ou.nl

Verslag Programmaliijn 1

van mei 2000- april 2001

Document

Identificatie	VERSLAG PROGRAMMALIIJN 1
U-nummer	
Status	Definitief
Soort document	SJB
Auteur(s)	Kathleen Schlusmans
Datum afdruk	18 februari 2004
Opgeslagen	E:\ARCHIEF\ARCHIEF 1-4-2000 TM1-4-2001\PROGRAMMALIIJN 1\1 NIEUWE ONDERWIJSCONCEPTEN EN AANPAKKEN\PRODUCTEN\VERSLAG PROGRAMMALIIJN 1.DOC

Goedkeuring

Acroniem	Handtekening	Datum
-----------------	---------------------	--------------

Wijzigingshistorie

Versie	Acroniem	Datum	Wijziging
0.1			

Distributie

Versie	Datum	Naam
0.1		

**Onderwijstechnologisch expertisecentrum OTEC
Open Universiteit Nederland**

Verslag Programmalijn 1

van mei 2000 tot april 2001

OTEC 2001/6

Colofon

Titel:	Verslag programmalijn 1 van mei 2000 – april 2001
Auteurs:	Kathleen Schlusmans
Projectleiding:	Kathleen Schlusmans
Projectondersteuning:	Mieke Haemers
Uitgifte:	OTEC
Datum druk:	18-2-2004

© 2001, Onderwijstechnologisch expertisecentrum,
Open Universiteit Nederland, Heerlen.

Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbende(n) op het auteursrecht niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of anderszins, hetgeen ook van toepassing is op de gehele of gedeeltelijke bewerking.

Onderwijstechnologisch expertisecentrum (OTEC)
Open Universiteit Nederland

Verslag Programmalijn 1 van mei 2000 – april 2001

Inhoudsopgave

Inleiding.....	7
Nieuwe werkprocessen.....	7
Evaluatieprocedures en criteria.....	8
Een handleiding t.b.v. het inhoudelijk-didactisch ontwerp van onderwijs in EML.....	9
Het ontwikkelen van een beslismodel voor het ontwerpen van alternatieve assessmentvormen in Edubox.....	10
Voorbeelden van units-of-study	11

Inleiding

Programmalijn 1: Nieuwe onderwijsconcepten en aanpakken bestond in de periode mei 2000 – april 2001 uit vijf onderdelen:

- het in kaart brengen van de nieuwe werkprocessen
- het ontwikkelen van evaluatie-instrumenten en procedures
- het ontwikkelen en beproeven van een checklist t.b.v. van het ontwerpen van digitaal onderwijs met Edubox
- het ontwikkelen van een beslismodel voor het ontwerpen van alternatieve assessmentvormen in Edubox
- het ontwikkelen en beproeven van voorbeeld-units-of-study waarbij de mogelijkheden van Edubox worden gedemonstreerd.

In dit verslag wordt aangegeven welke activiteiten op deze vijf onderdelen hebben plaatsgevonden en welke resultaten zijn opgeleverd.

Nieuwe werkprocessen

Als men onderwijs in een elektronische leeromgeving wil implementeren, heeft dit belangrijke consequenties voor de inrichting van de werkprocessen. De taken en rollen van de verschillende actoren zullen verschuiven en ook de nodige deskundigheden zullen veranderen. In dit onderdeel van het project is nagegaan welke belangrijke veranderingen het invoeren van een elektronische leeromgeving meebrengt voor de belangrijkste processen in een onderwijsomgeving.

In het projectplan werden vier processen onderscheiden:

- het onderwijsontwikkelingsproces
- het onderwijsexploitatieproces
- het administratieve proces (inschrijving, betaling, voortgang, certificering)
- het proces van kwaliteitszorg.

In het project heeft met name het onderwijsontwikkelingsproces centraal gestaan. Hierbij hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- er zijn interviews gehouden met verschillende actoren in het developmentprogramma
- er hebben twee besprekingen plaatsgevonden binnen de projectgroep van programmalijn 1
- er hebben twee brainstormsessies plaatsgevonden met de projectleiders van het developmentprogramma
- conceptstukken zijn voorgelegd aan de programmaleider van het starttraject en aan een aantal betrokkenen binnen OD/IT
- er is een eerste beschrijving gemaakt van het werkproces die naar alle deelnemers van de startprojecten is gestuurd
- er is een evaluatielijst naar de deelnemers van de startprojecten gestuurd
- er is een formele beschrijving gemaakt van de werkprocessen in het programma Visio
- de formele beschrijving is met een aantal betrokkenen uit het developmentprogramma doorgesproken.

In het verlengde van het project is in het kader van het inwerkprogramma van M. de Bie een studie gemaakt naar een onderdeel van het onderwijsexploitatieproces, nl. het begeleiden in een elektronische leeromgeving.

Resultaten:

Giesbertz, W., Schlusmans, K. & Koper, R. (2000). *Het methodisch ontwerpen en ontwikkelen van onderwijs in EML*. Werknotitie t.b.v. de startprojecten. Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC.

Schuncken, R. (2001) *Formele beschrijving van het onderwijsproces*. Verslag van de werkzaamheden van R. Schuncken. Werkdocument, Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC.

Giesbertz, W., Schlusmans, K., Koper, R. & Schuncken, R. (2001). *Systematiek voor het organiseren van werkprocessen bij het ontwikkelen van onderwijs in EML*. Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC.

de Bie, M. (2001). *Begeleiden in een elektronische leeromgeving*. Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC.

Evaluatieprocedures en criteria

Dit onderdeel heeft zich toegespitst op de evaluatieprocedures en –criteria van projecten die werken met EML/Edubox. De onderwijsconcepten, de methoden en technieken en de leeromgeving die in het development-programma zijn ontwikkeld, worden momenteel beproefd in een aantal projecten zoals de startprojecten, de projecten binnen de HHM en een aantal projecten bij UNISA. Om uitspraken te kunnen doen over de ontwikkelde concepten en methoden en over de leeromgeving is het belangrijk om alle projecten op eenzelfde manier te evalueren zodat resultaten vergelijkbaar zijn en er algemene uitspraken gedaan kunnen worden.

De oorspronkelijke bedoeling van dit deelproject was het ontwikkelen van:

- een stappenplan voor de aanpak van de evaluatie, zodat duidelijk is welke procedure gevolgd en welke criteria gehanteerd kunnen worden
- tools/itembank voor de evaluatie met een set van instrumenten/items die gehanteerd kunnen worden voor de evaluatie.

Verder was het de bedoeling bevindingen uit de pilotprojecten onder te brengen in een totaalrapportage over de pilotprojecten.

Deze oorspronkelijke doelstellingen werden echter doorkruist door de OUNL-beleidsbeslissing om de zogenaamde startprojecten met Edubox en de evaluatie ervan buiten het developmentprogramma te positioneren. De enige pilot waarop het deelproject evaluatie zich nog kon richten was de pilot met de Hoge Hotelschool Maastricht en de pilot Bestuurskunde.

Het project kreeg hierdoor een andere invulling en heeft uiteindelijk een andere output opgeleverd dan oorspronkelijk voorzien was.

- Er is een stappenplan voor de evaluatie van projecten met Edubox opgeleverd. Alhoewel dit stappenplan in principe uitgaat van de elektronische leeromgeving Edubox, kan dit stappenplan ook gehanteerd worden bij de evaluatie van onderwijs met een elektronische leeromgeving in algemene zin.
- Bij de evaluatie van de module Basismanagement van de Edubox-pilot met de Hoge Hotelschool is geadviseerd met betrekking tot het evaluatie-instrumentarium.

- Een van de uitgangspunten van het stappenplan is stakeholders of belanghebbenden bij de evaluatie te betrekken. In het verlengde hiervan is een aantal gesprekken gevoerd met projectleiders en andere betrokkenen bij de ontwikkeling van Edubox. Deze stakeholdersanalyse levert een overzicht op van aspecten welke men belangrijk vindt bij de evaluatie van projecten met Edubox. Hieruit kwam vooral naar voren dat permanente evaluatie van het product bij ontwikkelaars, studenten en begeleiders centraal dient te staan.
- Er ligt een eerste aanzet tot evaluatie-instrumentarium: een vragenlijst voor ontwikkelaars, studenten en begeleiders.

Resultaten:

Poelmans, P. & Wagemans L. (2001). *Stappenplan voor de evaluatie van projecten met Edubox: procedure en criteria*. Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC.

Wagemans, L. & Poelmans P. (2001). *Keuze voor evaluatie naar aanleiding van gesprekken met projectleiders en andere betrokkenen bij de ontwikkeling van Edubox*. Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC

Wagemans, L. & Poelmans, P. (2001). *Het evalueren van projecten met Edubox: Evaluatie-instrumenten voor ontwikkelaars, studenten en begeleiders*. Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC

Een handleiding t.b.v. het inhoudelijk-didactisch ontwerp van onderwijs in EML

Om onderwijs in EML te kunnen beschrijven, is het nodig om expliciet aandacht te schenken aan het ontwerp van het onderwijs. In dit onderdeel van programmalijn 1 is een handleiding ontwikkeld waarin een aantal aandachtspunten gegeven wordt, die van belang zijn voor het maken van een onderwijsontwerp op een zodanige manier dat reeds rekening gehouden wordt met de uitgangspunten van EML en een vertaling naar een EML-ontwerp vergemakkelijkt wordt.

De basis van deze handleiding is reeds gelegd in vorige projecten van het developmentprogramma zoals het project didactische scenario's (Manderveld e.a., 1999) en het project 'Nadere uitwerking van het onderwijsconcept' (Giesbertz, e.a., 2000). Verder is gewerkt met verschillende versies van deze handleiding in toepassingsprojecten waarbij onderwijs in EML ontworpen werd.

Activiteiten:

- het uitwerken van de handleiding op basis van een beschrijving van didactische scenario's zoals die is ontwikkeld binnen de ELO-projecten 'Het uitwerken van het onderwijsconcept' (1/01/00 – 31/03/00) en 'Didactische scenario's' (1/01/99 – 31/05/99) (zie Giesbertz e.a., 2000 en Manderveld, e.a., 1999)
- het beschikbaar stellen van de handleiding voor de startprojecten
- het analyseren van een aantal inhoudelijk-didactische ontwerpen: IMTO, Berlijn, IMM, module HHM.

Resultaat

Schlusmans, K. (2001). *Het inhoudelijk-didactisch ontwerp van onderwijs in EML*. Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC.

Het ontwikkelen van een beslismodel voor het ontwerpen van alternatieve assessmentvormen in Edubox

Dit deelproject was gericht op de ontwikkeling van **een beslismodel voor het inzetten van assessment**. De term assessment wordt hierbij gebruikt als verzamelterm voor allerlei vormen van toetsing.

De doelstelling van het Development-programma werd oorspronkelijk (1998) als volgt geformuleerd:

- het realiseren van een geïntegreerde elektronische leeromgeving, als instrumentarium voor studenten en docenten
- met het oog op het implementeren van een innovatieve onderwijsaanpak, met name competentiegericht onderwijs (CGO).

CGO werd daarbij omschreven als een onderwijsaanpak die verschillende vormen aan kan nemen. In de eindrapportage eerste fase (december 98) wordt niettemin een eigen didactische aanpak voor CGO naar voren geschoven; namelijk competentieleren dat verloopt via studietaken. In de 'Eindrapportage deelproject onderwijsaanpak - Didactische scenario's' (Manderveld, e.a. 1999), wordt als belangrijkste verschil tussen CGO en traditioneel onderwijs vermeld: de toetsing en de docent- en studentgerichtheid. Bij traditioneel onderwijs richt de toetsing zich hoofdzakelijk op het afzonderlijk toetsen van kennis en vaardigheden en is het onderwijs sterk docentgestuurd. In CGO geldt dat de toetsing geïntegreerd is in het leerproces (en vaak samenvalt met de uitvoering van de opdrachten) en dat onderwijs en toetsing meer studentgestuurd zijn (product- en procesbeoordeling en vormen van peer- en self-assessment). Ook de rol van toetsing is anders, niet louter beoordelings- of certificeringsinstrument, maar ook een didactische rol: monitoring van het leerproces. Anderzijds wordt ook vermeld dat er verschillende (klassieke) toetsvormen zijn die goed aansluiten bij competentiegericht leren, mits de nodige aanpassingen hierop plaatsvinden.

Het bovenstaande leidt tot allerlei vragen over de inzet van toetsing, ofwel assessment. Bijvoorbeeld, wanneer moet worden gekozen voor een product als toetsvorm, en wanneer voor een meer klassieke vorm? Wat zijn de voor- en nadelen van het inzetten van peer- en self-assessment? Levert het gelijktijdig gebruiken van een toets als middel voor beoordeling en als middel voor het bijsturen van het leerproces geen verwarring op? In het huidige rapport en beslismodel wordt op dergelijke vragen een antwoord gegeven.

De vragen waar het hier om gaat betreffen beslissingen die *vooraf* gaan aan het daadwerkelijk modelleren van onderwijs in EML. Het beslismodel dient ter ondersteuning van de ontwerper en inhoudsdeskundige bij het maken van een onderbouwde keuze voor een bepaalde toetsvorm bij een bepaald stuk onderwijs. In de literatuur is de sterk sturende werking van assessment op het leergedrag van studenten bekend. Hiernaar wordt vaak verwezen als het "WYTIWYG-principe": What you test is what you get. Wat er getoetst wordt heeft een directe invloed op wat en hoe studenten leren. Kiezen voor een passende assessmentmethode is dan ook een essentiële vraag bij het ontwerpen van onderwijs.

In het project hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden:

- Er is een overzicht opgenomen van definities en trends in assessment. Hierbij is gebruik gemaakt van zowel wetenschappelijke literatuur als vakliteratuur. De algemene trends in assessment worden geïllustreerd met aantal voorbeelden van praktische implementaties.

- Er is een indeling gemaakt van toetsvormen. De keuze voor de indeling is gebaseerd op het principe dat deze functioneel moet zijn ten aanzien van het beslismodel.
- De verschillende onderscheiden assessmentvormen zijn geanalyseerd met behulp van twee 'instrumenten', te weten vijf basisvragen en acht kwaliteitscriteria. Deze analyse vormt het fundament voor het uiteindelijke beslismodel.
- Tenslotte is op basis van voorgaande analyse een beslismodel ontwikkeld.

Resultaat

Vermetten, Y., J. Daniels, L. Ruijs (2001). *Inzet van assessment: Waarom, wat, hoe, wanneer en door wie? Beslismodel voor een beargumenteerde keuze van assessmentvormen in onderwijs en opleidingen*. Heerlen: Open Universiteit Nederland – OTEC.

Voorbeelden van units-of-study

Binnen het developmentprogramma zijn of worden een aantal nieuwe didactische methoden en concepten ontwikkeld. Deze nieuwe didactische methoden en concepten worden niet alleen theoretisch beschreven maar worden ook concreet uitgewerkt in een aantal voorbeelden.

In dit laatste onderdeel van het project werd gewerkt aan twee voorbeeld-units-of-study waarbij een aantal didactische methoden en concepten in Edubox worden uitgewerkt.

Voorbeeld 1 heeft betrekking op vormen van alternatieve assessment en op vormen van intake en personalisatie. In dit voorbeeld is gekozen voor het onderwerp Jazz. Er is een ontwerp gemaakt van een cursus Jazz waarbij studenten kunnen kiezen tussen twee studietrajecten: een vrij studietraject dat thematisch is opgezet en een gestructureerd studietraject dat historisch is opgezet. Voorbeeld 1 laat zien hoe een intake kan plaatsvinden en laat zien hoe de keuzes die studenten maken, doorwerken op de wijze waarop de leeractiviteiten worden aangeboden.

Voorbeeld 2 heeft betrekking op het uitwerken van een begeleidingsomgeving. In dit voorbeeld is gekozen voor een verdere uitwerking van de begeleidingsomgeving van de cursus Beleidskunde. Bij de cursus Beleidskunde waren alle materialen al omgezet in EML. De cursus bestaat uit vier oefenopdrachten en vier toetsopdrachten. Studenten krijgen marginale terugkoppeling op de oefenopdrachten en worden beoordeeld op de toetsopdrachten. De cursus is gemodelleerd voor drie begeleidingsrollen: de coördinator-begeleider, de beoordelaar en de examiner. Elke rol heeft eigen activiteiten en een eigen omgeving.